

Seidner Márton¹

A V4-ek gazdasági és politikai kapcsolata Izraellel – a szavazati magatartás az ENSZ Közgyűlésben a V4-ek és Izrael viszonyrendszerében

The V4's Economic and Political Relations with Israel – Voting Behaviour in the UN General Assembly in the Context of the V4's Relations with Israel

Kutatásomban a visegrádi csoport (visegrádi együttműködés, visegrádi országok, visegrádi négyek, V4) szavazati irányultságát vizsgálom az elmúlt tíz év távlatában, az Izraellel kapcsolatos Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Közgyűlés határozatai alapján. A Közgyűlés 2012 és 2022 között 870 db határozatról szavazott. E határozatok esetében vizsgáltam a szavazati magatartást. Egy átfogó bevezető keretén belül ismertetem a visegrádi együttműködés történetét, alapjait és fontosabb mérföldköveit. Ahhoz, hogy a visegrádi együttműködés kialakulását, vizsgálatának módszertanát és az egyéni kutatás eredményét értelmezni lehessen, szükségesnek tartom, hogy bemutassam Izrael és a V4-ek közötti gazdasági kapcsolatok alakulását, ismertessem röviden Izrael nemzeti és diaszpórát érintő külpolitikai érdekeit. Kutatásomban azt vizsgálom, hogy Izrael külpolitikai törekvései mennyiben sikeresek a visegrádi együttműködéssel való kapcsolatok kialakításában. Az izraeli–V4 gazdasági kapcsolatok felértékelődése mennyiben járult hozzá a V4-ek Izraelt támogató hozzáállásának kialakításához. A kutatás vizsgálatának eredményeként bemutatom a visegrádi együttműködés szavazati mechanizmusát az ENSZ Közgyűlésben, megvizsgálva, hogy melyik ország szavaz az Európai Unió (EU) vagy az izraeli álláspont mellett, vagy ellen.

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, e-mail: seidner.marton@uni-nke.hu

Kulcsszavak: visegrádi együttműködés, integráció, ENSZ Közgyűlés, Izrael, Európai Unió, differenciált szavazati mechanizmus

In my research, I examine the voting behaviour of the Visegrad Group (Visegrad Cooperation, Visegrad countries, Visegrad Four, V4) over the past ten years, based on United Nations (UN) General Assembly resolutions on Israel. The General Assembly voted on 870 resolutions between 2012 and 2022. For these resolutions, I examined the countries voting behaviour. In the framework of a comprehensive introduction, I present the history, foundations and major milestones of the Visegrad Cooperation. In order to interpret the development of the Visegrad Cooperation, the methodology of its study and the results of the individual research, I consider it necessary to present the development of economic relations between Israel and the V4, to briefly describe Israel's national and diaspora foreign policy interests. The research aims to find the answer, whether Israel's foreign policy efforts have been successful in building relations with the Visegrad Cooperation. To what extent the upgrading of Israeli-V4 economic relations has contributed to the development of a pro-Israel attitude in the V4. As a result of this research, I will present the voting mechanism of the Visegrad Cooperation in the UN General Assembly, examining which countries vote for or against the European Union (EU) or the Israeli position.

Keywords: Visegrad Cooperation, integration, UN General Assembly, Israel, European Union, differentiated voting mechanism

Bevezetés

Az Oroszország és Ukrajna közötti háború a visegrádi együttműködést alapjaiban változtatta meg, ugyanakkor a V4 regionális együttműködést továbbra sem érdemes temetni. A kutatás célja bemutatni, hogy az ENSZ Közgyűlés 2012 és 2021 közötti Izraellel kapcsolatos határozatai esetében a V4-ek milyen szavazati attitűddel rendelkeztek. Az országok szavazatai jelentősen befolyásolhatják Izrael elfogadottságát a nemzetközi politikában. A kutatás célja azt a hipotézist bizonyítani, hogy Izrael a kelet-közép-európai régió államaival gazdasági alapú együttműködés mentén szeretné a politikai és diplomáciai kapcsolatokat elmélyíteni és megerősíteni. E feltételezést hivatott alátámasztani az ENSZ Közgyűlés Izraellel kapcsolatos határozatainak vizsgálata is. A kutatás arra is választ ad, hogy a visegrádi együttműködés szavazati mechanizmusa mennyire követi és támasztja alá a gazdasági kapcsolatok alakulását. A kutatás rávilágít arra is, hogy Izrael milyen potenciált lát a visegrádi együttműködést átfogó, kelet-közép-európai térséggel való kapcsolatának alakításában és hogy mivel magyarázható Izrael kiemelt fókusza az említett területet tekintve. A visegrádi együttműködés országai Barry Buzan és Ole Wæver rendszerezése szerint az EU–Európa regionális biztonsági komplexumba tartoznak. Az általuk létrehozott regionális biztonsági komplexumokra vonatkozó teória azt mondja ki, hogy egy regionális biztonsági komplexumba azon államok tartoznak, amelyek között szoros kapcsolat áll fenn, akár a biztonság fokozódásának vagy erodálásának köszönhetően – ezért elválaszthatatlanok egymástól, hiszen a biztonsággal kapcsolatos politikai, katonai, gazdasági, társadalmi vagy környezeti faktorokat nem

lehet a nemzetközi rendszerben külön értelmezni.² Buzan és Wæver regionális biztonsági komplexum teóriáját rá lehet vetíteni a visegrádi együttműködés országaira is, mert földrajzilag, politikailag és gazdaságilag nagyon hasonló régióról beszélünk. A regionális hasonlóságok mellett szintén érdemes kiemelni a különbözőségeket is, mint például a V4-ek differenciált biztonságiasítási folyamatai.

A visegrádi együttműködés országainak biztonságiasítása nemcsak önmagában a mag-európai biztonságiasítási folyamatoktól tér el, hanem a V4-országok biztonságiasításában is vannak különbségek. A hidegháború tükrében az EU–Európa regionális biztonsági komplexum biztonságiasítási folyamatai túlnyomó részt arról szóltak, hogy a nagyhatalmakkal szemben miként biztonságiasíthatók más államok. Az enyhülés és elrettentés politikája jelentős szerepet kapott, és a hidegháború utáni időszakban az EU-tagállamok biztonságiasítása inkább az integrációs folyamatokhoz volt köthető. Buzan és Wæver szerint a biztonságiasítási folyamatokat tekintve Európa jövőjétől való félelem könnyedén Európa végét is jelentheti, ha a régió töredezettsége ismét teret nyer, és megjelennek a nagyhatalmi egyensúlyok.³

Alapvető különbségek rajzolódnak ki Kelet-Közép-Európa és Nyugat-Európa között. Kelet-Közép-Európában helyi biztonsági kérdések merültek fel, akár a kisebbségeket tekintve, akár történelmi vagy földrajzi megközelítésben vizsgálva. A nyugat-európai biztonsági dilemma pont az integrációból fakad. A félelem az integrációtól, ugyanakkor a félelem a töredezettségtől is jelen van. Alapvetően a kelet-közép-európai államok is hasonlóan vélekednek, emellé még párosul a nemzeti identitás és függetlenség feladásának kérdése, illetve a szuverenitás kérdése. Ezek a félelmek akarva-akaratlanul a történelmi gyökerek miatt jelen vannak a kelet-közép-európai régióban.

Lengyelország szemben áll Oroszországgal, és nem lehet figyelmen kívül hagyni a V4-ek kialakult kapcsolatrendszerét az Európai Unióval. A jelenlegi orosz–ukrán háború és a V4-ek kapcsolatának átrendeződése azt a kérdést is felveti, hogy a Buzan és Wæver által körbehatárolt EU–Európa regionális biztonsági komplexumból ki lehetne-e emelni a kelet-közép-európai régiót, és önmagában, egy szubkomplexumként lenne célszerű vizsgálni.⁴

A kelet-közép-európai régió szubkomplexumként való értelmezéséhez szükséges felállítani egy biztonságpolitikát érintő keretrendszert. A visegrádi együttműködés országainak biztonságpercepcióját illetően kirajzolódnak látszik, hogy az országok miket tekintenek fenyegetésnek, biztonságpercepciójuk szerint miként alakítják bel- és külpolitikájukat. Ebből az következik, hogy az adott állam percepciója hatással van a biztonságpolitika alakulására.⁵ A visegrádi együttműködés esetében is célszerű ezeket a törekvéseket listázni és összehangolni, ha nem is egységesíteni, de egy bizonyos koherenciát szükséges implementálni annak érdekében, hogy fenntartható együttműködésről beszélhessünk.

A vizsgált régió biztonságpercepciójának sarokpontjai a biztonsági fenyegetések, külkapcsolatok más régiókkal és a transzatlanti kapcsolatok kiemelt szerepe. Közös

² BUZAN–WÆVER–WILDE 1998: 1–20.

³ BUZAN–WÆVER 2003: 352–353.

⁴ BUZAN–WÆVER 2003: 366–367.

⁵ BALOGH 2013: 4.

pontként jelenik meg az energiabiztonság.⁶ Szlovákia inkább az új típusú biztonsági fenyegetéseket⁷ jelölte meg prioritásként. Magyarország a fókusz szintén az új típusú biztonsági fenyegetésekre helyezte, de a többi országgal ellentétben a pénzügyi és gazdasági biztonság szintén prioritást élvez. Régiók és külkapcsolatok szempontból Lengyelország legnagyobb fenyegetése Oroszország, ezért a hadi, gazdasági és vélhetően a társadalmi szinteken is érezhető, hogy biztonságpolitikailag milyen irányt képvisel az ország. Csehország számára a keleti szomszédság és a Nyugat-Balkán van fókuszban, ez még inkább igaz Szlovákiára. Magyarország kiemelt külpolitikai törekvésnéppen kezeli a határon túli magyar közösségek érdekeit és védelmét, ezenfelül a Nemzeti Biztonsági Stratégia⁸ a keleti és déli szomszédság, a nyugat-balkáni kapcsolatok fontosságát is nemzeti prioritásként fogalmazza meg.⁹ A transzatlanti kapcsolatok jelentősége megkérdőjelezhetetlen, kiemelendő, hogy Magyarország és Lengyelország számára az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO-)¹⁰ tagság létfontosságú. Magyarország kifejti védelmi felelősségét is, illetve kiemeli a kulturális sokszínűség és a globális felelősség irányát is.¹¹

Ehhez az elképzeléshez hozzá lehet fűzni a kutatás izraeli külpolitikai irányait is, hiszen a gazdasági alapokon való politikai és diplomáciai kapcsolatok megerősítése a visegrádi együttműködéssel szintén hozzájárulhat a régió szubkomplexumként való értelmezéséhez. Az országok biztonságpercepciója egységesnek mondható, globalista, regionalista, új típusú fenyegetések és a gazdasági és pénzügyi biztonság koordináta-rendszerében mozognak. Eltérő prioritással, de hasonló elvek mentén alakítják biztonságpolitikájukat. Kifejezetten egységesnek mondható a keleti és déli szomszédság kérdésköre, a gazdasági és energiabiztonság is. A kutatás eredményei arra is rávilágítanak, hogy a V4-ek hasonló biztonságpercepciójának köszönhetően kiemelten kezelik az Izraellel folytatott gazdasági kapcsolataik alakítását, ami jelentős mértékben a hadiipari fejlesztésekben és együttműködésekben manifesztálódik. A V4-ek Izraellel és a közel-keleti régióval folytatott diverzifikált gazdasági kapcsolatai elősegítik a gazdaságbiztonság megvalósítását.¹²

A V4-ek regionális együttműködésnéppen létrejövő, napjainkban és a jövőben is kulcsfontosságú közösség. Bizonyos esetekben azonos értékek és érdekek mentén alakítják politikájukat. A négy ország nem tudja minden esetben a közös álláspontot képviselni, a szakpolitikákban a nemzeti érdek érvényesítése szintűgy megjelenik. A rendszerváltozást követő időszakban a V4-országok azon az állásponton voltak, hogy a demokratikus átmenet, a közös történelem és földrajzi elhelyezkedés mentén működnek majd együtt.¹³ Ezen indítatások mentén a visegrádi együttműködés a kezdetekben a regionális kapcsolatok kialakítására helyezte a hangsúlyt. Felmerül a kérdés, mi a fontosabb a regionális együttműködés számára? A nemzeti érdek képviselője, vagy az együttműködés

⁶ BALOGH 2013: 21.

⁷ Új típusú biztonsági fenyegetés az energiabiztonság, a kiberbiztonság és a migráció.

⁸ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat.

⁹ BALOGH 2013: 20–24.

¹⁰ North Atlantic Treaty Organization.

¹¹ BALOGH 2013: 22.

¹² BALOGH 2013: 3–20.

¹³ TELÒ 2007: 141–172.

célja olyan közös stratégiák megfogalmazása, amelyeket egyhangú álláspontként lehet képviselni például az EU-ban vagy akár az ENSZ-ben.

A V4-országoknak a politikai és gazdasági kapcsolataik megerősítése a Mashrek régióval¹⁴ az új európai rend kulcsa lehet.¹⁵ E jól működő kapcsolat segíthet a közeljövőt érintő migrációs hullámok megfékezésében.¹⁶ Izraellel és Egyiptommal való biztonságpolitikai együttműködések nagymértékben járulnának hozzá a V4-ek biztonságpolitikai stabilitásához.¹⁷

Általánosságban elmondható, hogy a Mashrek régió korábban nem volt frekvenciát kereskedelmi régió a V4-ek számára.¹⁸ A migrációs válság és a régió törékenysége arra kényszerítette a V4-országokat, hogy elmélyítsék kapcsolatukat a Mashrek régióval. A biztonság és a gazdaság területén való együttműködés rendkívül értékes. Az 1990-es években a V4-országok úgy döntöttek, hogy erős kötelezettségeket és kapcsolatokat tartanak fenn, elsősorban a nyugati világgal.¹⁹ A visegrádi együttműködés gazdasági kapcsolatainak alakításában már nemcsak a Nyugattal való gazdasági kapcsolat kiépítése kell hogy prioritás legyen, hanem együttesen a nyugattal és a Mashrek régióval folytatott, diverzifikált²⁰ kereskedelmi kapcsolatok lehetnek a megoldásai, például a migrációs válságok és nehézségek leküzdésének.²¹ A világ és a nemzetközi politika folyamatos és radikális változásai miatt kirajzolódni látszik, hogy a nyugati országoktól való gazdasági függés már nem egyedüli módja a nemzetközi politika művelésének. A gazdasági, szociális, politikai és kulturális kapcsolatok kialakulásának teret kell adni. A Visegrádi Együttműködés külkereskedelmi kapcsolatainak felértékelődése a 2009-es gazdasági világválságot követően jelentős mértékben hozzájárult a V4-ek gazdasági szerepének átalakulásához.²² Az államoknak az egyensúly megteremtésére kell törekedniük, és a többpólusú beállítottságnak azt kell jelentenie, hogy a hagyományos nyugati politikai berendezkedés mellett létezik egy regionális közös politikai és gazdasági stratégia, amely kapcsolódási pontokat keres olyan államokkal, amelyekkel diverzifikált²³ kapcsolatrendszer jöhet létre.²⁴ Egy regionális közös politikai és gazdasági erő megléte esetén könnyebben lehet a változó világunkban megjelenő új kihívásokat leküzdni, vagy

¹⁴ A Mashrek régió az arab világ keleti része, Nyugat-Ázsiában és Észak-Afrika keleti részén található. A területhez tartozik Bahrein, Egyiptom, Irak, Jordánia, Kuvait, Libanon, Omán, Palesztina, Katar, Szaúd-Arábia, Szudán, Szíria, az Egyesült Arab Emírségek és Jemen arab államok területei, azonban nem képezik részét az olyan nem arab államok, mint Szomália, Dzsibuti vagy a Comore-szigetek.

¹⁵ Az EU 2016-os Globális Stratégiájával összhangban fokozott figyelmet kell tanúsítani a Mediterráneumra és az észak-afrikai régióra A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy 2016.

¹⁶ ECONOMIDES–SPERLING 2017: 82–122.

¹⁷ GOREN 2020.

¹⁸ TÖRŐ–BUTLER–GRÜBER 2014.

¹⁹ CSIKI–TÁLAS–VARGA 2014.

²⁰ Nem kizárólagosan a transzatlanti kapcsolatok kerülnek előtérbe, hanem a világ más régiói is szerephez jutnak (pl. a nyugati és a közel-keleti gazdasági kapcsolatok egyidejű megjelenése).

²¹ DÖRING 2019.

²² DÖRING 2019: 487.

²³ A transzatlanti vagy nyugati gazdasági kapcsolatok kiegészülnek a Mashrek régióval folytatott gazdasági kapcsolatokkal.

²⁴ DÖRING 2019.

az esetlegesen a jövőben jelentkező fenyegetésekkel szemben sokkal hatékonyabban és célzottabban lehet fellépni.²⁵

A kutatás eredményeinek könnyebb értelmezéséhez szükséges bemutatni a visegrádi együttműködés történetét, a V4-ek kapcsolatát Izraellel, és emellett szükséges ismertetni Izrael V4-ekre vetített külpolitikáját Benjamin Netanyahu miniszterelnök kormányzása alatt, kiemelten 2019 és 2021 között.

A visegrádi együttműködés története

A rendszerváltozás idején a három ország (Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország) összefogásának és szorosabb együttműködésének lehetősége az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEE) párizsi találkozásán körvonalazódott. A rendszerváltozást követve a három ország miniszterelnöke egyeztetési felületet szerettek volna létrehozni. Akkoriban az érintett felek nem egy erősen strukturált és hierarchikus együttműködés kialakításában hittek, inkább egy kötetlenebb, kevésbé kontrollált összefogás létrehozása volt a cél. 1991. február 15-én Václav Havel, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság köztársasági elnöke, Antall József magyar miniszterelnök és Lech Wałęsa lengyel államfő részvételével megalakult a visegrádi együttműködés. Az érintett országoknak legjelentősebb célkitűzése az volt, hogy a rendszerváltozással az állami függetlenség, a demokrácia helyreállítása, a totalitárius rendszer társadalmi, gazdasági és szellemi megjelenési formáinak a felszámolása, a jogállam kiépítése és az alapvető emberi jogok tiszteletben tartása mellett egy európai biztonsági rendszerbe való integrálódás valósulhasson meg.²⁶

Emellett Magyarország szeretne volna rendezni a határon túli kisebbségek helyzetét is, és többek között erre a nemzetpolitikai törekvésre építette fel a visegrádi regionális együttműködés rendszerét. 1991. év végére világossá vált, hogy a visegrádi együttműködés célja a nyugati integráció. Ennek tükrében az együttműködés azt tűzte ki célul, hogy belátható időn belül a NATO- és az EU-csatlakozás is elérhető közelségbe kerüljön. A nyugati integráció magában foglalta a gazdasági alapokon való együttműködés megjelenését is. Csehország függetlenedését követően a visegrádi együttműködés cseh ága némileg passzívabb időszakba lépett, mondván, hogy az ország számos fejlett területtel rendelkezik és a V4-együttműködés ennek tükrében kevésbé jelent perspektívát Csehország számára.²⁷

A Szovjetunió felbomlása után a függetlenné vált országok biztonságpolitikai szempontból stabilabbak voltak, ugyanakkor több nyugat-európai ország kevésbé támogatta a nyitást és a bővítés lehetőségét. A Central European Free Trade Agreement (CEFTA)²⁸ létrejöttével a Szovjetunió felbomlását követően a gazdasági kapcsolatok átalakultak, és szükségesnek látszott a visegrádi országok közötti gazdasági együttműködés felvirágoztatása is. A megállapodás célja az volt, hogy egymás irányába gazdasági engedményeket

²⁵ SPERLING–WEBBER 2019.

²⁶ Lásd: www.visegradgroup.eu/tortenelem

²⁷ BOROS 2003.

²⁸ Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás.

tegyenek. Az 1990-es évek végén Csehországban és Szlovákiában a kormányváltásoknak köszönhetően olyan politikai hatalmak vették át az országok irányítását, amelyek a korábbi szkeptikus állásponttal ellentétesen a kooperációban, a liberális demokrácia terjesztésében és az integrációban láttak perspektívát.²⁹ Ekkorra a V4-ek nyilatkozatba foglalták a működési mechanizmusukat, írásba foglalták elképzeléseiket az integráció jövőjét illetően és ezek mellett létrehozták a rotációs elnökség rendszerét is.

A visegrádi együttműködés nem egy intézményesült együttműködés, az egyetlen intézményi struktúrát, a Nemzetközi Visegrádi Alapot szintén ekkor hozták létre. A visegrádi együttműködés EU-integrációjával kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a csatlakozásról az országok külön-külön folytattak tárgyalásokat. Az akkori belpolitikai helyzetnek köszönhetően (magyarországi parlamenti választások) Lengyelországgal és Szlovákiával is viharos időszakot élt meg Magyarország. A magyar Parlament ekkor fogadta el a státusztörvényt, ami a határon túli magyarok számára kedvezményeket biztosított, ráadásul Magyarország a differenciált integráció mellett tette le a voksát, ami közvetetten gyakorlatilag Lengyelország fejlettségére utalt. Az akkori magyar álláspont szerint az integrációval nem volt szükséges megvárni, hogy mind a négy ország azonos fejlettségi szinten legyen. Miután a visegrádi országok elnyerték EU- és NATO-tagságukat, kölcsönös célként a schengeni övezetbe való integrációt tűzték ki célul. Ennek elérése érdekében összehangolt fellépéssel és együttműködéssel a V4-eknek 2007-re sikerült csatlakozni Schengenhez.³⁰

A Visegrádi Együttműködés országainak kapcsolata Izraellel

Izrael külpolitikáját jelentős mértékben meghatározza az ország különleges státusza. Izrael az egyetlen zsidó állam, amelynek vannak nemzeti érdekei és céljai, ugyanakkor külpolitikáját tekintve nagyon komplex államról van szó. Az izraeli külpolitika iránya jelentős mértékben függ a zsidó állam létrejöttétől, illetve a zsidóság történetétől. Ezeknek köszönhetően a diaszpórát érintő kérdések szerves részét képezik a mindenkori izraeli külpolitikának. A nemzeti érdekek megkövetelik, hogy az állam kiemelt fókusszal kezelje a túlélés, katonai, illetve a gazdasági biztonság, a szövetségeseikkel való kapcsolatok és a terrorizmus kérdéseit. Mindezek mellett globális küzdelmet is folytat az antiszemitizmus felszámolásáért, amivel a diaszpórában élők fizikai és szellemi

²⁹ A visegrádi együttműködés létrejöttékor hiába voltak az országoknak olyan ambícióik, amelyek a Nyugathoz való csatlakozást elősegítenék, tapasztalatlanok voltak a valós, nem felülről irányított államközi együttműködésekben. A Szovjetunió szétesését követően a demokratizálódás folyamatához az is hozzátartozott, hogy egy központosított vezetés nélkül alakítsanak ki bilaterális vagy multilaterális együttműködéseket. 1998-ban, cseh, lengyel és magyar döntés alapján Szlovákia is bekerült a Visegrádi Együttműködés rendszerébe, amelyet 1999 májusában deklaráltak a pozsonyi nyilatkozatban. A négy ország kooperációját sikeresen mozdította elő, hogy a Mečiar-kormányt egy együttműködőbb, Mikuláš Dzurinda által vezetett kormány vette át. Csehországban szintén paradigmaváltás történt a kormányzatot tekintve, a szkeptikus álláspontot képviselő Václav Klaus után a demokratikus gondolkodású, Nyugat-orientált Miloš Zeman alakíthatott kormányt. TAKÁTS 2006.

³⁰ TAKÁTS 2006.

biztonságát hivatott elérni.³¹ Az izraeli külpolitikának két irányát lehet felvázolni. Az első az államközpontú nemzeti érdekek külpolitikája, a másik ág a zsidó államon kívül élők anyaországaival való kapcsolatok kialakítása.³² A realista álláspont szerint Izrael egy szuverén központi entitás, amelynek elsődleges célja a fizikai túlélés és a gazdasági fejlődés.³³ A külpolitika konstruktivista irányát a zsidó nemzeti identitás adja, és ennek tükrében alakítja Izrael a külkapcsolatait.

Benjamin Netanyahu kormányzása alatt (2009–2021) kiemelt külpolitikai cél volt a diaszpórával való szoros kapcsolattartás. Netanyahu többször kifejtette, hogy egy erős zsidó államot csak úgy lehet fenntartani, ha Izrael a diaszpórával is szoros kapcsolatot ápol.³⁴ Ennek a külpolitikai iránynak természetesen nemcsak az antiszemitizmus ellen való küzdelem volt a manifesztációja, hanem a gazdasági kapcsolatok alakítása egyaránt.

A Szovjetunió felbomlása után Izrael többek között a V4-országokkal is kereste a politikai és gazdasági kapcsolatok kialakításának lehetőségeit annak reményében, hogy ezeken keresztül a nemzetközi térben biztosítsa helyét és szerepét. Természetesen ezzel a közeledéssel Izraelnek korántsem titkolt szándéka az volt, hogy a V4-országokkal szorosban együttműködve egy olyan kapcsolatrendszer alakuljon ki, amely Izrael megsegítését szolgálja a nemzetközi politikában. Netanyahu kormánya kimondottan számított arra, hogy az EU és az ENSZ Izraelt érintő döntéseiben a V4-országok Izrael mellett foglalnak majd állást.

Izrael sikeresen térképezte fel a jövőre vonatkozó külpolitikai kérdéskört, hiszen Palesztinával, a rasszizmus elleni küzdelemmel és a nukleáris fegyverkezéssel kapcsolatban több döntést szükséges megszavazni az EU-ban és az ENSZ-ben. A diaszpórárt érintő antiszemitizmus és rasszizmus elleni fellépésnek és a V4-országok ebben való szerepe (Izrael mellett, vagy ellen való szavazás) átalakulni látszik. Annak érdekében, hogy érthető legyen, miért releváns Izrael V4-vel való külpolitikájában az antiszemitizmus és rasszizmus ellen való fellépés, szükséges röviden, ebből a szemszögből is bemutatni Izraelnek a visegrádi együttműködés országaival való viszonyát. A politikai és stratégiai kapcsolatok kialakítása és megerősítése gazdasági alapokon történt. Erre vonatkozóan röviden ismertetem az elmúlt három év gazdasági kapcsolatainak alakulását Izrael és a V4-ek között.³⁵

A V4-ek és Izrael kapcsolata Netanyahu kormányzásának külpolitikai iránya mentén

Netanyahu diaszpórapolitikáját tekintve hasonlóságok mutatkoznak a V4-ek belpolitikájában. Az országokban egységesen megjelenik az antiszemitizmus ellen való küzdelem, amely Izrael fennmaradása számára igen fontos politikai eszköz. A visegrádi országok

³¹ MOLNÁR 2019.

³² FILC-PARDO 2021: 99–122.

³³ ARIDAN 2020.

³⁴ INBAR 1990.

³⁵ MUALEM 2022.

másképp viszonyulnak az antiszemitizmushoz, ugyanakkor mind a négy ország számára kiemelten fontos, hogy Izraellel való viszonya egyre inkább prosperáló legyen.

Szlovákia és Izrael kormánya erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a Szlovákiában élő zsidó közösség békében élhessen. Az elmúlt évek alatt a migrációs hullámok megjelenésének köszönhetően (közel-keleti és afrikai migránsok) még nehezebbé tették a szlovákiai zsidók biztonságos életvitelét.³⁶ Ezt tetőzi a palesztin–izraeli konfliktus, amely Kelet-Közép-Európában az antiszemitizmus és rasszizmus folyamatos jelenlétét segíti elő, ugyanakkor az antiszemitizmus visszaszorításában jelentős sikereket ért el a visegrádi együttműködés országai. Nöttek a közszemélyek elleni bűncselekmények, ráadásul a neonáci csoportosulások is egyre inkább elfogadottá váltak.³⁷ A szlovák kormány minden lehetséges eszközzel megpróbálta féken tartani a szélsőséges nézetek elterjedését, ennek köszönhetően mind a gazdasági, mind pedig a diplomáciai kapcsolatok javulni kezdtek. Annak érdekében, hogy Szlovákia kifejezze támogatását és elköteleződését Izrael mellett, létrehozott egy kulturális és innovációs központot Jeruzsálemben. Ezek a lépések azt érzékeltetik, hogy Szlovákia Izraellel szimpatizál és azonos értékeket képvisel.³⁸

Szlovákiához hasonlóan, a csehországi antiszemitizmus és rasszizmus legfőbb kiváltó oka a palesztin–izraeli konfliktus. Szintén jelen van az intézményesített antiszemitizmus is, de a kormány sikeresen küzd ennek visszaszorításáért.³⁹ Cseh viszonylatban az antiszemitizmus egyúttal azt is jelenti, hogy Izraelt mint a zsidó államot nem ismerik el. A gazdasági és diplomáciai kapcsolatok javítása érdekében a cseh politikai hatalom teljes mértékben elítéli az antiszemitizmus minden formáját. A Kantor Centre tel-avivi kutatóközpont felmérése szerint Csehország a legbiztonságosabb ország a diaszpórában élő zsidók számára.⁴⁰ 2012-ben az ENSZ szavazott Palesztina megfigyelő státuszáról, és ezen a szavazáson Csehország volt az egyetlen EU-tagállam, amely nemmel szavazott. 2015-ben a palesztin zászló kihelyezéséről való szavazáskor más államokkal együtt Csehország tartózkodott. A gazdasági kapcsolatok pozitív alakulása mellett, az elmúlt években, csakúgy, mint Szlovákia esetében, Csehország is biztosította Izraelt a támogatásáról.⁴¹

A szlovák és a cseh állásponthez hasonló külpolitikai irányt képvisel Magyarország is, Izraelt támogatóan lép fel a nemzetközi politikai színtéren.⁴² A korábban említett Kantor Centre éves jelentése szerint a V4 országai közül Magyarországon a legjelentősebb az antiszemitizmus és rasszizmus.⁴³ Csehországhoz és Szlovákiához képest Magyarország nehéz helyzetben van, hiszen egyrészt a magyarországi zsidó közösségek megkapják a politikai támogatást a kormánytól, ugyanakkor szélsőséges nézeteket

³⁶ MUALEM 2022.

³⁷ MUALEM 2022: 433–434.

³⁸ Lásd: www.middleeastmonitor.com/20210910-slovakia-to-open-cultural-office-in-jerusalem/

³⁹ SHAIN–BARTH 2003.

⁴⁰ Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry – EJC 2020: 99.

⁴¹ Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry Anti-Semitism Worldwide 2020: 99–104.

⁴² Lásd: <https://washington.mfa.gov.hu/eng/news/hungary-is-first-eu-country-to-announce-boycott-of-durban-conference>

⁴³ Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry – EJC 2014: 54–56.

valló politikai pártok is jelen vannak a hazai politikai palettán.⁴⁴ Kormányzati szinten megtörténik az antiszemitizmus és rasszizmus elleni küzdelem, de időről időre jelentkeznek olyan események, amelyek csak tovább szítják az ellentéteket.⁴⁵ Magyarország Izrael mellett való kiállását és támogatását az is bizonyítja, hogy Magyarország kereskedelmi irodát nyitott Jeruzsálemben.⁴⁶

Gazdasági szemszögből nézve, a V4-ek közül Lengyelország a legjelentősebb szereplő Izrael számára. Jelentős méreteket ölt az antiszemitizmus, intézményesített formában jelen van a politikában, a médiában és a közbeszéd is azt tükrözi, hogy a lakosság nagy arányban úgy gondolja, hogy jelentős központi hatalom összpontosul a zsidó lakosok kezében.⁴⁷ Izrael meglehetősen nehéz helyzetben van Lengyelországgal kapcsolatban, hiszen az európai zsidóság nagy része lengyelországi koncentrációs táborokban vesztette el életét. Ennek tükrében szükséges a gazdasági és politikai kapcsolatokat úgy alakítani, hogy Lengyelország Izraelt támogassa a nemzetközi politikai erőterben és emellett helyileg aktív szerepet töltsön be az antiszemitizmus visszaszorításában. Ennek értelmében Izrael a nemzeti érdekeit is képviseli, illetve küzd a lengyel zsidóság biztonságáért.

A visegrádi együttműködés országainak kapcsolata Izraellel – gazdasági kapcsolatok

A 2009–2021 közötti időszak elemzésekor bebizonyosodott, hogy az izraeli külpolitikai kapcsolatokat tekintve a V4-országokkal kiemelten fontos viszony áll fenn. Ezen országokkal való gazdasági és diplomáciai kapcsolat Izraelt mint egyetlen zsidó államot is megerősítette. A korábban kifejtett nemzeti érdekeket és a diaszpórát érintő külpolitikai irányvonalakat gazdasági mutatókkal lehet alátámasztani. A kutatás Benjamin Netanyahu kormányzása ideje alatt (2019–2021) vizsgálja a bilaterális kereskedelmi kapcsolatokat Izrael és a V4-országok között, hiszen ez a visegrádi együttműködés országainak gazdasági eredményességét nagymértékben befolyásolta.

Az 1. ábrán láthatjuk, hogy Izrael 2019 és 2021 között milyen értékben importált árut a V4-országokból. Az adatok milliárd USD-ben vannak megadva. Mind a négy ország esetében elmondható, hogy a Covid-19-pandémia megjelenésének évében jelentős visszaesés mutatkozott az importértékben, ugyanakkor 2021-re V4-szinten sikerült a régióknak 27%-os növekedést elérnie 2019-hez képest. Mind a négy ország kétszámjegyes növekedést mutat, Magyarország egy százalékkal a V4-es növekedést is megelőzte.

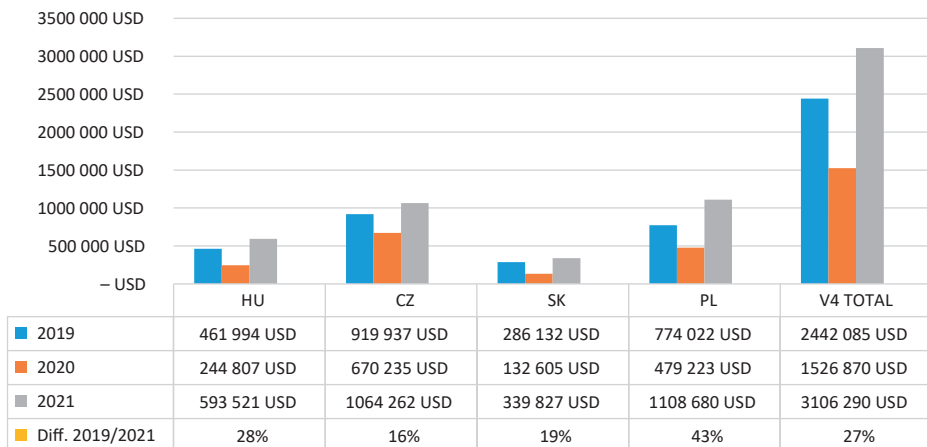
⁴⁴ Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry – EJC 2014: 54–56.

⁴⁵ Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry – EJC 2020: 23–28.

⁴⁶ AHREN 2019.

⁴⁷ MUALEM 2022.

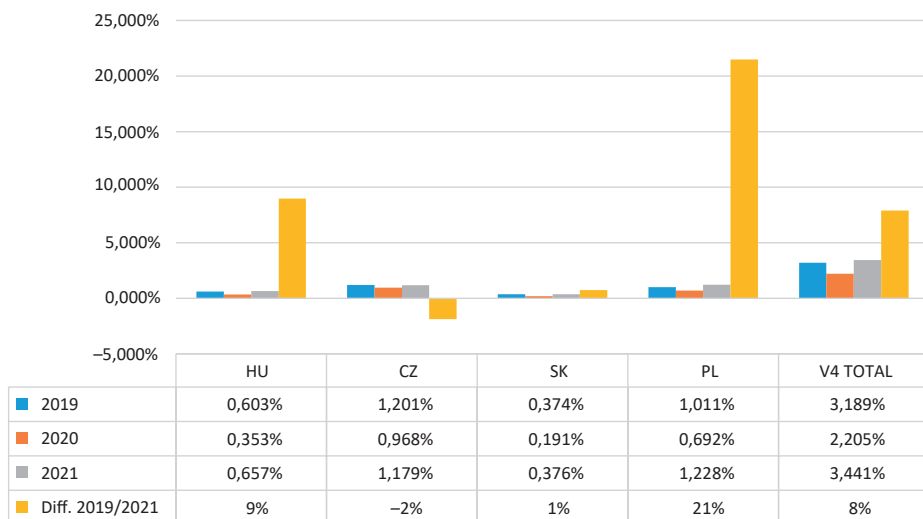

1. ábra: Izrael V4-import értéke 2019–2021

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oec.world> adatai alapján

A 2. ábrán látható, hogy az izraeli összimporthoz viszonyítva milyen arányú a V4-ek importértéke. 2021-ben az izraeli összimport legnagyobb részét a lengyelországi import tette ki, Lengyelország után a cseh importérték a legnagyobb. Emellett fontos kiemelni, hogy Csehország importértéke csökkent, ezzel szemben Magyarország importértéke növekedésben van. A növekedést tekintve Magyarország 2019–2021-re egy százalékkal meghaladta a teljes V4-es növekedést.

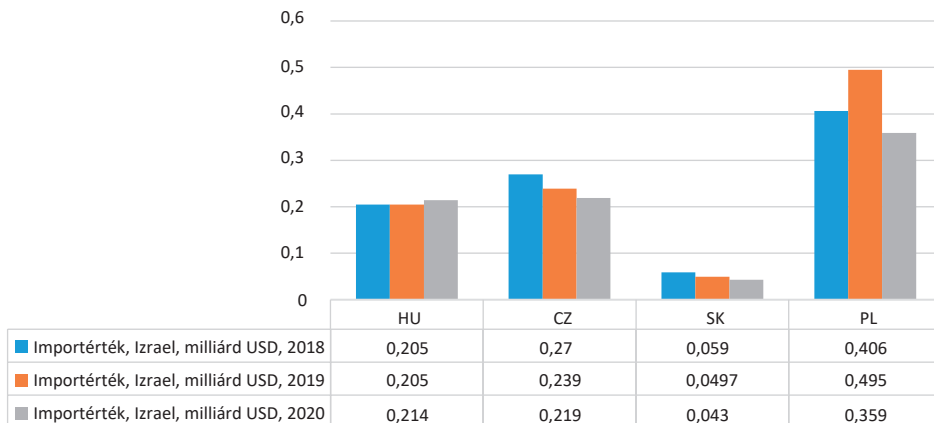

2. ábra: Izrael V4-import értéke 2019–2021 (%)

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oec.world> adatai alapján

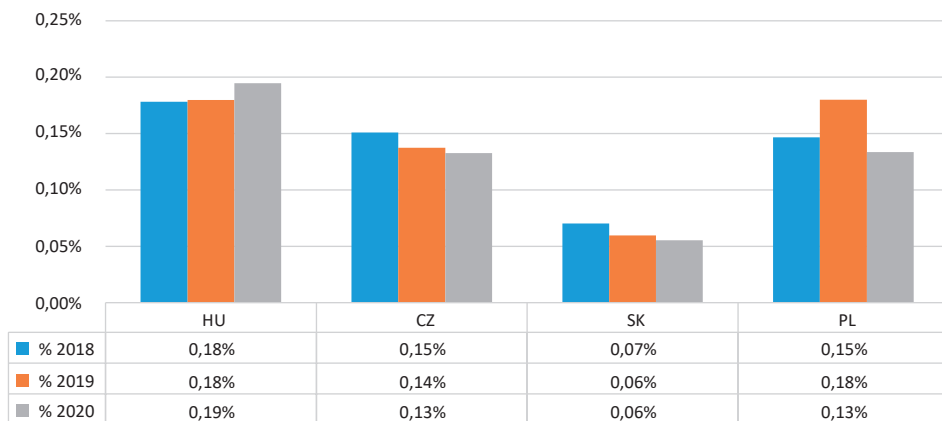
A 3. ábra szerint az Izraelből való import 2018-ról 2020-ra Magyarország esetében növekedést ért el, több mint 4,3%-kal importált többet Magyarország Izraelből. Magyarországot nézve sikerült az izraeli import értéket megnövelni. Ez regionális szinten kimagasló eredménynek mondható, hiszen a többi három ország importértéke csökkent.

3. ábra: A V4-ek izraeli importjának értéke 2018–2020

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oec.world> adatai alapján

A V4-ek összimportértékének az izraeli importhoz való viszonyításakor jól látható, hogy Magyarország kiemelt szerepben van: 2018-ról 2020-ra tudta növelni az izraeli importértéket és emellett Izrael is 9%-kal többet importált Magyarországról 2021-ben, mint 2019-ben (2. ábra). A V4-eket együttesen nézve 27%-kal növekedett Izrael importja 2019–2021 között (1. ábra).

4. ábra: A V4-ek izraeli importjának értéke 2018–2020 (%)

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oec.world> adatai alapján

Kiegészítésként a kutatás vizsgálja a 2017–2020 közötti időszakban az éves gazdasági mutatókat a V4-ek és Izrael között. Magyarország, Lengyelország és Csehország három-, öt éves távlatban növekedést ért el mind exportértékben, mind pedig importértékben. 2018 és 2020 között importérték-növekedést egyedül Magyarországnak sikerült elérnie. (4. ábra) Exportérték-növekedésben Csehország 16,8%-os növekedést mutatott az elmúlt öt évben, Lengyelország 17,5%-os növekedést ért el. Az országok export-/importérték-alakulása mellett érdemes megfigyelni az egyes ágazatok növekedési rátáját. Például Szlovákia esetében a nukleáris erőművekhez szükséges eszközök exportja több mint 84%-os növekedést ért el. Emellett szintén kiemelendő, hogy a fegyverek exportját illetően Szlovákia 103%-os fejlődést ért el. Magyarország 237%-kal növelte importértékét a gyógyszerészeti termékeknek, Szlovákia a fegyverek importértékét 852%-kal növelte, Lengyelország pedig 224%-kal.⁴⁸

Kontextusba helyezve a V4-ek és Izrael közötti gazdasági kapcsolatokat, látható, hogy Izrael exportja Franciaország esetében, a vizsgált időszakban jelentős visszaesést mutat. Fontos kiemelni, hogy Lengyelország közel 17%-os fejlődést ért el, ezzel megelőzve Németországot. Magyarország, Lengyelország és Csehország együttesen több, mint 30%-os növekedést ért el, a németországi 16,4%-hoz képest (1. táblázat).

1. táblázat: Izrael exportérték-növekedése

Izrael exportértékének növekedése, 2015–2020	
Ország	Kereskedelmi érték-növekedés (%)
Csehország	5,90
Németország	16,40
Franciaország	-31,01
Magyarország	7,80
Lengyelország	16,70
Szlovákia	-24,90

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oec.world> adatai alapján

Az importmutatókat vizsgálva látható, hogy Németország az izraeli összimport 6%-át teszi ki, Franciaország 2%-ot. Az országok méretét és gazdasági erejét szem előtt tartva, A V4-országok 1-2% közötti teljesítése kimondottan jónak mondható. A növekedést tekintve Lengyelország, Csehország és Magyarország is meghaladta a német, vagy akár a francia növekedési rátát is (2. táblázat).

⁴⁸ Lásd: <https://oec.world> Az egyes országok riportjait külön lehet letölteni.

2. táblázat: Izrael importértékének növekedése

Ország	Részesedés Izrael teljes importjában (%)	Értéknövekedés 2017-2021 között %-ban
Csehország	1,00	9
Németország	6,00	5
Franciaország	2,00	6
Magyarország	1,00	10
Lengyelország	1,00	16
Szlovákia	0,00	-3

Forrás: a szerző szerkesztése www.trademap.org adatai alapján

A fent vizsgált időszakok gazdasági mutatóiból összességében azt a következtetést lehet levonni, hogy Izrael a V4-ekkel nagymértékben tudta fejleszteni a kereskedelmi kapcsolatait, ami alátámasztja azt a hipotézist, hogy Izrael gazdasági alapokon szeretné a régiót érdekeltté tenni, annak érdekében, hogy Izrael közel-keleti helyzete szilárd alapokon maradjon, és emellett a nemzetközi politikai erőterben való megjelenése és képviselése megerősödhessen. Visszautalva Netanyahu külpolitikai törekvéseire, amelynek keretén belül kiemelt figyelmet fordít a V4-ekkel való kapcsolatok töretlen fejlődésére, feltételezhető, hogy olyan szövetségi rendszert szeretne kialakítani a volt szovjet blokkhoz tartozó államokkal, amelyek segíthetik Izrael nemzetközi politikai térben való érvényesülését. Netanyahu kormányának ez ideológiai megközelítése, amely direkt állami beavatkozás nélkül is meghozta az elvárt eredményeket.

A V4-eknek Izraellel való kapcsolata jelentős mértékben hozzájárul a négy ország gazdaságának növekedéséhez, a visegrádi együttműködés országaival jelentős technológiai és katonai fejlesztések valósulnak meg. A gazdasági kapcsolatok alakulása kiemelten prosperáló a V4-országok számára, emellett az antiszemitizmus ellen való küzdelem is egyre inkább jelen van régióban. Mindezeknek tükrében Izrael sikeresen teljesítette a nemzeti érdekeinek képviselését hazai és a diaszpórát magában foglaló területeken egyaránt. A gazdasági alapokon kivitelezett Netanyahu-féle kelet-közép-európai külpolitika sikeressége mellett szükséges megvizsgálni, hogy a visegrádi együttműködés országai miként irányítják döntéshozatalukat a nemzetközi politikai szinten.⁴⁹

V4-ek együttműködésen alapuló nemzetközi összefogása az ENSZ Közgyűlésben

A kutatás a korábban említett Buzan és Wæver által létrehozott komplexumokra vonatkozó elméleti háttérrel vetíti rá a V4-ek együttműködésére, kiemelt fókusszal az elmúlt tíz év ENSZ Közgyűlés rezolúcióit vizsgálva. A kutatás célja bemutatni, hogy az Izraellel kapcsolatos határozatok szavazatai egyhangúak vagy differenciáltak. A kutatás az ENSZ

⁴⁹ MUALEM 2022.

digitális adatbázisában a 2012–2022 közötti időszak rezolúcióit vizsgálja, amelyek Izraelhez köthetőek voltak. A vizsgált időszakban az alábbi területeken történt szavazás (3. táblázat):

3. táblázat: ENSZ Közgyűlés Izraellel kapcsolatos határozatainak témakörei

emberi jogok
Palesztina
megszállt területek
fegyverzetkorlátozás
palesztin menekültek segítése
fegyveres konfliktusok
dekolonizáció
Közel-Kelet-státusz
atomfegyver-korlátozás
önrendelkezés
fenntartható fejlődés
fegyverkereskedelem
diszkrimináció eltörlése
fegyveres konfliktus megelőzése
fegyverkezési verseny a világűrben
biológiai fegyverek
nemzetközi biztonság
Demokrácia és Gazdaságfejlesztési Szervezet
Afganisztán-státusz
Afrika fenntartható fejlődése
HIV/AIDS
faji diszkrimináció

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

Az ENSZ által rendelkezésre bocsátott adatokból elsődlegesen olyan következtetést lehet levonni, hogy 2012 és 2021 között az Izraellel kapcsolatos határozatok száma növekedést mutatott. Erre a jelenségre leginkább a migrációs hullámok és a régióban napirenden lévő atomfegyverekre vonatkozó szabályozások adhatnak magyarázatot, illetve az évek során rendszeresen visszatérő szavazati téma a palesztinkérdés, illetve Palesztina mint lehetséges állam létrehozása. A fenti táblázatban szereplő tematikák közül a nukleáris fegyverekkel, Palesztinával és a rasszizmus ellen való küzdelemmel foglalkozó határozatokat vontuk be a vizsgálatba.

4. táblázat: A kiválasztott rezolúciók címei

2012/18	Nukleáris leszerelés: határozat / a Közgyűlés által elfogadva
2012/19	A többoldalú nukleáris leszerelési tárgyalások előmozdítása: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2012/43	Globális erőfeszítések a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolására, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtására és nyomon követésére: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2012/44	A náciizmus dicsőítése: a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ehhez kapcsolódó intolerancia jelenkori formáinak táplálásához hozzájáruló egyes gyakorlatok megengedhetetlensége: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2014/49	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolása, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás / elfogadta a Közgyűlés
2014/62	A náciizmus, a neonáciizmus és más olyan gyakorlatok dicsőítése elleni küzdelem, amelyek hozzájárulnak a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ehhez kapcsolódó intolerancia jelenkori formáinak táplálásához: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2015/14	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2017/18	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolása, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás / elfogadta a Közgyűlés
2017/45	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2018/37	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat / elfogadta a Közgyűlés
2019/33	A palesztin nép elidegeníthetetlen jogainak gyakorlásával foglalkozó bizottság: határozat / a Közgyűlés által elfogadva
2019/70	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat / elfogadta a Közgyűlés
2019/88	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2019/97	A palesztin nép és a megszállt területek más arab lakosainak emberi jogait érintő izraeli gyakorlatokat vizsgáló bizottság munkája: a Közgyűlés által elfogadott határozat / elfogadta
2020/62	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia felszámolása, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás / elfogadta a Közgyűlés
2020/84	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat / elfogadta a Közgyűlés
2020/92	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2020/95	A Titkárság Globális Kommunikációs Főosztályának Palesztina kérdéséről szóló különleges tájékoztatási programja: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2020/96	Izraeli települések a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet és a megszállt szíriai Golán-fennsíkot: a Közgyűlés által elfogadott határozat / elfogadta

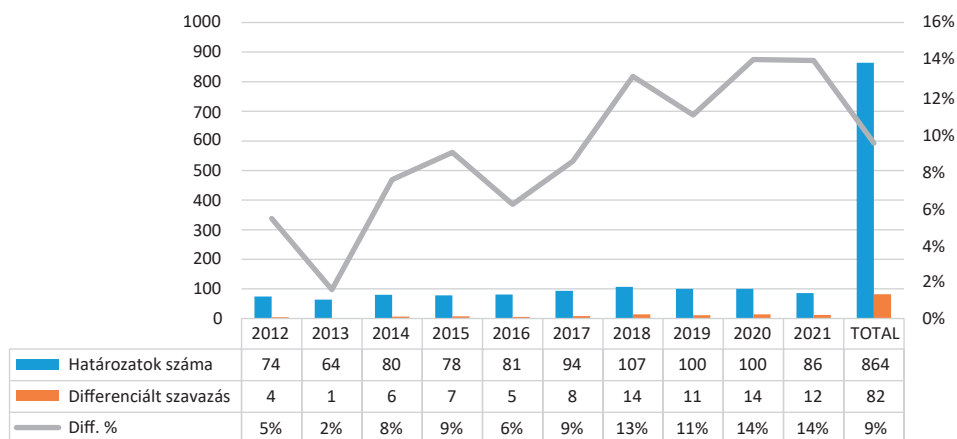

2020/100	A palesztin nép emberi jogait érintő izraeli gyakorlat a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2021/37	Palesztina kérdésének békés rendezése: határozat / a Közgyűlés által elfogadva
2021/53	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: állásfoglalás / a Közgyűlés által elfogadva
2021/84	Izraeli települések a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet és a megszállt szíriai Golán-fennsíkot: a Közgyűlés által elfogadott határozat / elfogadta
2021/86	A palesztin nép és a megszállt területek más arab lakosainak emberi jogait érintő izraeli gyakorlatokat vizsgáló bizottság munkája: a Közgyűlés által elfogadott határozat / elfogadta

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

2012 és 2022 között 870 határozatról szavazott a Közgyűlés (2021-ig összesen 864 határozat), a 870 határozatot a megjelölt témákra leszűkítve 24-et mutatok be. A 24 határozat 7 nukleáris fegyverkezéssel foglalkozó szavazást tartalmaz, 6 szavazás foglalkozik a rasszizmus és az antiszemitizmus ellen való küzdelemmel és 11 szavazás foglalkozik a palesztinkérdéssel. Ebből az is kiolvasható, hogy a leszűkített határozatokat tekintve a legtöbb szavazás Palesztinához mint államhoz vagy a palesztinokhoz köthető.

2013-ban a határozatok 2%-ában szavazott a négy ország differenciáltan, 2015-re ez az érték már 9%-ra nőtt. A vizsgált adatok kiértékelésekor a differenciált szavazás azt jelenti, hogy legalább egy V4-ország eltérően szavaz a többi országhoz viszonyítva. A négy országnak eltérő álláspontjai alakultak ki a migrációs hullámok által jelentkező megnövekedett embertömeg befogadásáról, ez jól láthatóan megmutatkozott a szavazatok alakulásában is. A határozatok mennyiségének növekedésével arányosan emelkedett a differenciált szavazatok mennyisége is (5. ábra). 2017-től, a korábbi évekhez képest folyamatos növekedést mutatott a differenciált szavazatokkal rendelkező határozatok mennyisége.

5. ábra: ENSZ Közgyűlés rezolúciók Izraellel kapcsolatban 2012–2021

Forrás: a szerző szerkesztése <https://oc.world> adatai alapján

A gazdasági elemzéseket tekintve az a következtetés szűrhető le, hogy Netanyahu kormánya kelet-közép-európai külpolitikájának gazdasági törekvései sikeresnek mondhatók, ugyanakkor 2017-től több esetben szavaztak a V4-ek differenciáltan és nem képviselték egységesen az izraeli álláspontot, ami azt jelenti, hogy a politikai kohézió kevésbé jelent meg a V4 országai között.

Az atomfegyverek leszerelésével és a közel-keleti régióban való elterjedéssel kapcsolatban kijelenthető, hogy a V4-ek között nincs egyetértés. A leszerelést tekintve minden vizsgált ország tartózkodott, viszont a tényleges multilaterális leszerelési egyeztetésekről szóló határozatot tekintve Németország és Szlovákia igennel szavazott, Franciaország tartózkodott. A francia álláspont azzal magyarázható, hogy Franciaország rendelkezik atomfegyverrel, és feltételezhetően nem is kívánja azt felszámolni. Németország 1990 óta teljes mértékben elutasítja az atomfegyverekkel való rendelkezésnek a jogát. Izrael magától értetődően nem szavaz meg ilyen határozatot, Németország és Szlovákia szavazata az atomsorompó-szerződéshez köthető, ugyanakkor a szerződés szerint a többi országnak is igennel „kellott” volna szavaznia. Izrael álláspontját leginkább Magyarország, Csehország és Lengyelország támogatta a „nem” szavazatokkal, Szlovákia konzekvensen igennel szavazott az összes határozatra (5. táblázat).

5. táblázat: Az ENSZ Közgyűlés atomfegyverekkel kapcsolatos határozatai

Év/ Határozat	Cím	Magyarország	Csehország	Szlovákia	Lengyelország	Németország	Franciaország	Izrael
2012/18	Nukleáris leszerelés: határozat/ a Közgyűlés által elfogadva	!	!	!	!	!	!	!
2012/19	A többoldalú nukleáris leszerelési tárgyalások előmozdítása: állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadva	x	x	✓	x	✓	!	x
2015/14	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás	x	x	✓	x	x	x	!
2017/45	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás	x	x	✓	x	x	x	!
2019/88	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás	x	x	✓	x	x	x	!
2020/92	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás	x	x	✓	x	x	x	!
2021/53	A nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye a Közel-Keleten: a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadott állásfoglalás	x	x	✓	x	x	x	!

Megjegyzés: ✓ igen x nem ! tartózkodik

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

A következő vizsgált szegmens az antiszemitizmus, a xenofóbia, a faji diszkrimináció, a náciizmus és a neonáciizmus dicsőítése ellen való küzdelemről szól. Két határozatot tekintve (2012/44: a rasszizmus és faji megkülönböztetés ellen való azonnali fellépés és a 2014/62: náciizmus és neonáciizmus ellen való küzdelem) Izrael egyértelműen a nemzeti érdekének és identitásának megfelelően szavazott. Lengyelország, Szlovákia és Magyarország egységesen nemmel szavazott, ami leginkább azon határozatok esetében szembetűnő, amelyek esetében ellentétes szavazatot adtak le Izraelhez képest. A szavazatokból az olvasható ki, hogy Izraelt kivéve a többi ország a 2012/44 és 2014/62 rezolúció esetében nem az izraeli álláspontot képviselte (6. táblázat). Nem szabad figyelmen kívül hagyni az ENSZ rasszizmus ellen való világkonferenciájának létrehozását sem, amelyet Durbanban rendeztek meg. 2001-ben arab és iszlám országok az ENSZ által létrehozott World Conference Against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance keretén belül terjesztettek rasszista és Izrael-ellenes megnyilvánulásokat. Ezen országok megpróbálták Izraelt megbélyegezni a terrorizmus és a rasszizmus vádjával, amelyet az izraeli–palesztin konfliktusra szerettek volna rávetíteni. Magyarország, Szlovákia és Lengyelország határozottan képviselték az izraeli álláspontot, feltételezhető, hogy e szavazatokat tekintve Izrael azért tartózkodott, hogy semlegességét próbálja meg kifejezni a nemzetközi politikai erőterben. Izraelt olyan vádakkal illették, amelyekkel a V4-ek nem tudtak azonosulni. Csehország szavazatai nem tükrözik az „egységes visegrádi együttműködés” álláspontját.⁵⁰

6. táblázat: ENSZ Közgyűlés antiszemitizmussal kapcsolatos határozatai

Év/ Határozat	Cím	Magyarország	Csehország	Szlovákia	Lengyelország	Németország	Franciaország	Izrael
2012/43	Globális erőfeszítések a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az ideggyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolására, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtására és nyomon követésére: állásfoglalás/elfogadta a Közgyűlés	x	!	x	x	x	x	!
2012/44	A náciizmus dicsőítése: a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az ideggyűlölet és az ehhez kapcsolódó intolerancia jelenkori formáinak táplálásához hozzájáruló egyes gyakorlatok megengedhetetlensége: állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadva	x	x	x	x	x	x	✓
2014/49	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az ideggyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolása, valamint a durbani nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás/ elfogadta a Közgyűlés	x	!	x	x	!	!	!

⁵⁰ SCHOENBERG 2002.

Év/ Határozat	Cím	Magyarország	Csehország	Szlovákia	Lengyelország	Németország	Franciaország	Izrael
2014/62	A náciizmus, a neonáciizmus és más olyan gyakorlatok dicsőítése elleni küzdelem, amelyek hozzájárulnak a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ehhez kapcsolódó intolerancia jelenkori formáinak táplálásához: állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadva	x	x	x	x	x	x	✓
2020/62	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia felszámolása, valamint a durban nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás/ elfogadta a Közgyűlés	x	!	x	x	!	!	!
2017/18	Globális felhívás konkrét cselekvésre a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia teljes felszámolása, valamint a durban nyilatkozat és cselekvési program átfogó végrehajtása és nyomon követése érdekében: állásfoglalás/ elfogadta a Közgyűlés	x	!	x	x	!	!	!

Megjegyzés: ✓ igen x nem ! tartózkodik

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

A harmadik vizsgált szegmens a Palesztinát érintő rezolúciókat tartalmazza. Első ránézésre is jól látható, hogy ebben a kérdéskörben a leginkább diverzifikáltak a szavazatok. A nemzetközi közösség, de kiemelten az EU, hisz a kétállamos megoldásban és próbál is annak létrehozásáért tenni. A palesztin–izraeli konfliktus megoldását abban látja, ha sikerülne megállapodásra jutni, amelynek keretén belül kétállamos felállásban valósulhatna meg a béke. A szavazatokat megvizsgálva Magyarország Izraelhez hasonlóan tartózkodik, feltételezhető, hogy a nemzetközi jogi megfelelési kötelmek miatt. A megszállt területekkel kapcsolatos kérdésekben Izrael és Magyarország tartózkodik, Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Németország és Franciaország szavazatai szerint nem az Izraelnek kedvező álláspontot képviselik. Szintén érdekes megvizsgálni azt is, hogy Lengyelországon kívül Németország és Franciaország is úgy szavazott, hogy Izrael megsértette a palesztinok emberi jogait. Szintén kiolvasható ezekből a szavazatokból, hogy leginkább Magyarország és Csehország támogatja Izraelt a palesztin kérdésekben. Szlovákia, Lengyelország, Németország és Franciaország a vizsgált szavazatokat tekintve inkább Izrael ellen foglalt állást. A szavazatok sokszínűsége is arra utal, hogy az EU-n belül sincs feltétlen egyetértés, illetve a Kvartett⁵¹ sem tudja megfelelően kezelni a palesztin kérdéskört (7. táblázat).

⁵¹ EU, ENSZ, USA, Oroszország.

7. táblázat: ENSZ Közgyűlés Palesztinát érintő határozatai

Év/ Határozat	Cím	Magyarország	Csehország	Szlovákia	Lengyelország	Németország	Franciaország	Izrael
2018/37	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat/ elfogadta a Közgyűlés	!	x	x	x	x	x	!
2019/33	A palesztin nép elidegeníthetetlen jogainak gyakorlásával foglalkozó bizottság: határozat/ a Közgyűlés által elfogadva	!	!	x	x	x	x	!
2019/70	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat/ elfogadta a Közgyűlés	!	!	!	x	!	x	!
2019/97	A palesztin nép és a megszállt területek más arab lakosainak emberi jogait érintő izraeli gyakorlatokat vizsgáló különbizottság munkája: a Közgyűlés által elfogadott határozat/ elfogadta	!	x	x	x	x	x	!
2020/84	A Titkárság Palesztin Jogok Osztálya: határozat/ elfogadta a Közgyűlés	!	!	!	x	!	x	!
2020/95	A Titkárság Globális Kommunikációs Főosztályának különleges tájékoztatási programja Palesztina kérdéséről: állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadva	!	✓	✓	✓	✓	✓	!
2020/96	Izraeli települések a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet és a megszállt szíriai Golán-fennsíkot: a Közgyűlés által elfogadott határozat/ a Közgyűlés által elfogadott határozat	!	✓	✓	✓	✓	✓	!
2020/100	A palesztin nép emberi jogait érintő izraeli gyakorlat a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet: állásfoglalás/ a Közgyűlés által elfogadva	!	x	x	✓	✓	✓	!
2021/37	Palesztina kérdésének békés rendezése: határozat/ a Közgyűlés által elfogadva	!	x	✓	✓	✓	✓	!
2021/84	Izraeli települések a megszállt palesztin területen, beleértve Kelet-Jeruzsálemet és a megszállt szíriai Golán-fennsíkot: a Közgyűlés által elfogadott határozat/ a Közgyűlés által elfogadott határozat	!	x	✓	✓	✓	✓	!
2021/86	A palesztin nép és a megszállt területek más arab lakosainak emberi jogait érintő izraeli gyakorlatokat vizsgáló különbizottság munkája: a Közgyűlés által elfogadott határozat/ elfogadta	!	!	x	x	x	x	!

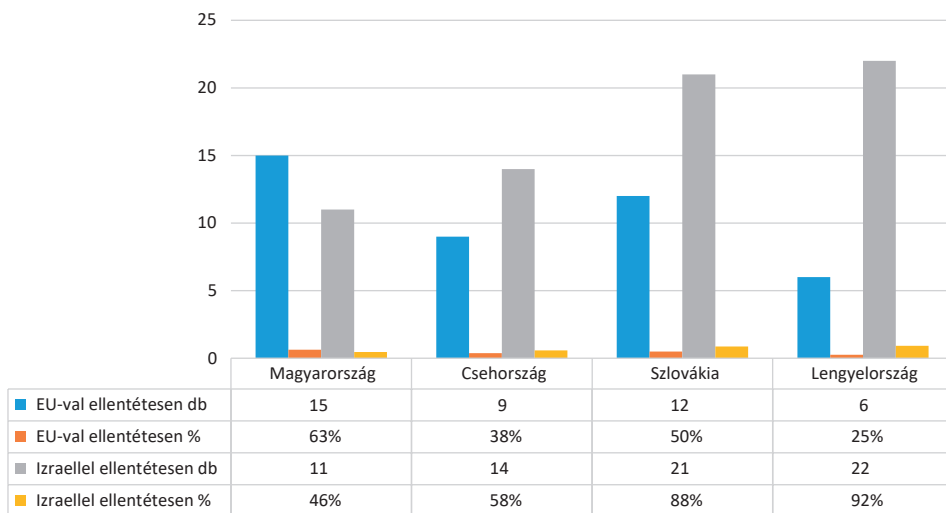
Megjegyzés: ✓ igen x nem ! tartózkodik

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

A három témakörre szűkített határozatok szavazatainak kimenetele azt mutatja meg, hogy Lengyelország a legkisebb mértékben szavaz olyan jelentős gazdasági és politikai erővel rendelkező EU-tagállamok álláspontjaival szemben, mint Németország és Franciaország. Magyarország viszont a vizsgált szavazatok 63%-ában szavazott a francia és a német álláspont ellen. A francia és a német álláspont természetesen nem tükrözi az EU álláspontját, ugyanakkor következtetések mégiscsak levonhatók a nyugati

álláspontot tekintve. Ugyanez Izrael szemszögéből vizsgálva pont ellenkezőleg történt. Lengyelország 92%-ban Izraellel ellentétesen szavazott, Magyarország csak 46%-ban. Az eredményeket némileg árnyalja, hogy az olyan szavazati különbségek is láthatók, ahol Izrael a rezolúciónál tartózkodott, a V4-ek viszont nemmel szavaztak. Ez nem feltétlenül jelenti az ellentétes szavazást, hanem épp ellenkezőleg: ezen határozatok szavazatainál az izraeli tartózkodás és a V4-ek nemmel való szavazása a politikai irányvonalat nézve egységes és támogató álláspontot jelent (6. ábra).

6. ábra: A vizsgált rezolúciók az EU-val vagy Izraellel ellentétes szavazásainak aránya

Forrás: a szerző szerkesztése a <https://digitallibrary.un.org> adatai alapján

Kutatási eredmények összefoglalása – konklúzió – jövőkép

A teljes kutatás alapján megállapítható, hogy Izrael gazdasági alapokon kezdeményezett kelet-közép-európai külpolitikája sikeresnek mondható. A vizsgált gazdasági mutatók igazolják ezt. A V4-ekkel való kapcsolatok kialakítása szintén eredményeket hozott Izrael számára olyan tekintetben, hogy szignifikánsabban tudja érvényesíteni politikai irányvonalát a nemzetközi politikai térben is. A szavazati hajlandóságból nem lehet kiiktatni a nemzeti érdekeken alapuló szavazati diverzifikálást, különösen akkor, amikor háború zajlik szomszédunkban, és a biztonság mint tényező számos szakpolitikai ágazatot érint.

Az egyértelműen kijelenthető, hogy Magyarország Izrael számára fontos stratégiai partner, és a vizsgált évek alatt a szavazatok is azt tükrözik; nevezetesen nemcsak teoretikusan, hanem ténylegesen is kimutatja Izrael irányába a támogatását. A kutatás adathalmaza 870 határozat szavazati magatartásának vizsgálatából született. 2021-ig bezárólag 864 ENSZ-közgyűlési határozat elemzése után kijelenthető, hogy míg

2013-ban a szavazatok 2%-ában történt differenciált szavazás, ez 2015-re már 9%-ra nőtt. A vizsgált évek alatt nőtt az Izraellel kapcsolatos határozatok száma, ezzel egyidejűleg a differenciált szavazatok is növekedést mutatnak. A szavazati magatartást megvizsgálva kijelenthető, hogy Lengyelország szavaz a legkisebb mértékben az EU-állásponttal ellentétesen, Magyarország viszont 63%-ban szavazott az EU-állásponttal szemben. Izrael szemszögéből nézve Lengyelország 92%-ban Izraellel ellentétesen szavazott, ugyanez az érték Magyarország esetében 46%. Összefoglalva, Magyarország szavaz leginkább az EU-álláspont ellen és leginkább Izrael mellett. Magyarország és Szlovákia szavaz az EU ellen a legtöbb esetben, és Izrael mellett Magyarországon kívül Csehország szavazott leginkább.

A Covid-19-világjárvány megjelenésekor a gazdasági adatok tükrözték a változó világgazdasági képet, de a járványt követő évben a V4-eknek sikerült 27%-os növekedést elérni importértékben. Izrael importját tekintve Magyarország növekedése meghaladta a V4-ek teljes növekedését is. A kutatás szintén rávilágított arra, hogy Magyarország importértéke az izraeli importértékhez viszonyítva a visegrádi együttműködésben a második legnagyobb. A magyar-izraeli gazdasági kapcsolatok kétirányultsága is beigazolódott a kutatás alapján, hiszen Izrael 9%-kal importált többet Magyarországról 2021-ben, mint 2019-ben, emellett 2018-ról 2020-ra Magyarország is többet importált Izraelből, több mint 4,3%-kal. Ez számottevő eredmény, mert Szlovákia, Csehország és Lengyelország importértéke csökkent.

A kutatási eredmények alapján arra következtettek, hogy a kölcsönös gazdasági kapcsolatok ápolása, Izrael lokális és regionális szerepének létfontossága megerősítheti a visegrádi együttműködés rendszerét és a térségbe irányuló külkapcsolatait is. A V4-ek kapcsolatainak alakulásában természetesen pro vagy kontra szerepet játszhat az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos külpolitikai álláspont képviselése, ugyanakkor az Izraellel folytatott kereskedelmi együttműködés ettől független.

Irodalomjegyzék

- AHREN, Raphael (2019): In First for EU State, Hungary Opens Diplomatic Trade Office in Jerusalem. *The Times of Israel*, 2019. március 19. Online: www.timesofisrael.com/in-first-for-eu-state-hungary-open-diplomatic-trade-office-in-jerusalem/
- ARIDAN, Natan (2020): Israel Under Netanyahu: Domestic Politics and Foreign Policy. *Israel Journal of Foreign Affairs*, 14(3), 495–498. Online: <https://doi.org/10.1080/23739770.2020.1838824>
- BALOGH István (2013): *Magyarország és a visegrádi országok biztonságpercepciói: hasonlóságok és különbségek*. Online: <https://bit.ly/3L6EjLf>
- BOROS Ferenc (2003): A visegrádi együttműködés és perspektívája. *Külügyi Szemle*, 2(3), 73–99.
- BUZAN, Barry – WÆVER, Ole (2003): *Regions and Powers The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press. Online: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511491252>

- BUZAN, Barry – WÆVER, Ole – WILDE, Jaap de (1998): *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers. Online: <https://doi.org/10.1515/9781685853808>
- Council of the European Union: A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. 2016. november 14. Online: www.eeas.europa.eu/eeas/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en
- CSIKI Tamás – TÁLAS Péter – VARGA Gergely (2014): Kelet-közép-európai perspektívák 2030-ig. *Nemzet és Biztonság*, 7(2), 36–44.
- DÖRING, Franziska (2019): Visegrad Group and its Presence in the Mashriq Region. *Politics in Central Europe*, 15(3), 479–495. Online: <https://doi.org/10.2478/pce-2019-0026>
- ECONOMIDES, Spyros – SPERLING, James szerk. (2017): *EU Security Strategies: Extending the EU System of Security Governance*. London: Routledge Taylor and Francis. Online: <https://doi.org/10.4324/9781315455297>
- FILC, Dani – PARDO, Sharon (2021): *Israel's Right-wing Populists: The European Connection*. Survival, International Institute for Strategic Studies. 99–122. Online: <https://doi.org/10.1080/00396338.2021.1930409>
- GOREN, Nimrod (2020): Israel's Regional Foreign Policies: What is at Stake for the New Government? In *IEMed Mediterranean Yearbook 2020*. 232–235. Online: www.iemed.org/publication/israels-regional-foreign-policies-what-is-at-stake-for-the-new-government/
- INBAR, Efraim (1990): Jews, Jewishness and Israel's Foreign Policy. *Jewish Political Studies Review*, 2(3–4), 165–183.
- Kantor Center For The Study of Contemporary European Jewry – EJC (2014): *Antisemitism Worldwide 2014*. Tel Aviv: Tel Aviv University. Online: <https://bit.ly/40DOXPx>
- Kantor Center For The Study of Contemporary European Jewry – EJC (2020): *Antisemitism Worldwide 2020*. Tel Aviv: Tel Aviv University.
- Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry. *Anti-Semitism Worldwide 2020*, 99–104. Online: <https://cst.tau.ac.il/annual-reports-on-worldwide-antisemitism/>
- MOLNÁR, Bálint (2019): Israel and the Visegrád (V4) Group: Challenges and Opportunities. *Israel Journal of Foreign Affairs*, 13(1), 3–21. Online: <https://doi.org/10.1080/23739770.2019.1627753>
- MUALEM, Yitzhak (2022): Israel's Relations with Central and Eastern Europe and the Jewish-Israeli Dilemma, 2009–2021. *Israel Affairs*, 28(3), 428–451. Online: <https://doi.org/10.1080/13537121.2022.2066857>
- SCHOENBERG, Harris O. (2002): Demonization in Durban: The World Conference Against Racism. *The American Jewish Year Book*, 102, 85–111.
- SHAIN, Yossi – BARTH, Aharon (2003): Diasporas and International Relations Theory. *International Organizations*, 57(3), 449–479. Online: <https://doi.org/10.1017/S0020818303573015>
- SPERLING, James – WEBBER, Mark (2019): The European Union: Security Governance and Collective Securitisation. *West European Politics*, 42(2), 228–260. Online: <https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1510193>

- TAKÁTS Gergely (2006): A Visegrádi négyek és az európai integráció. In Glied Viktor – Tarrósy István (szerk.): *Globális biztonsági kihívások, NATO szerepvállalások és Közép-Európa*. Budapest: Publikon, 139–157.
- TELÒ, Mario szerk. (2007): *European Union and New Regionalism: Regional Actors and Global Governance in a Post-hegemonic Era*. Second Edition, Farnham: Ashgate Publishing.
- TÖRŐ, Csaba – BUTLER, Eamonn – GRÚBER, Károly (2014): Visegrád: The Evolving Pattern of Coordination and Partnership After EU Enlargement. *Europe-Asia Studies*, 66(3), 364–393. Online: <https://doi.org/10.1080/09668136.2013.855392>

Jogi forrás

1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

Internetes források

- https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Voting%20Data&p=Israel&f=&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=100&c=Voting%20Data&c=&of=hb&fti=0&fct__2=General%20Assembly&fct__9=Vote&fti=0
- www.ohchr.org/en/racism/fighting-racism-20-years-adoption-durban-declaration-and-programme-action
- www.trademap.org/Product_SelProductCountry.aspx?nvpm=1%7c376%7c%7c%7c%7c-TOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

